

Burgemeester en wethouders

Datum 7 juni 2024

Onderwerp

Huisvesting taalschool

Wij willen

Een sterke onderwijsvoorziening voor kwalitatief goed onderwijs aan nieuwkomers in het primair en voortgezet onderwijs van De Wolden.

Wij besluiten

1. Een bedrag van €49.000,- beschikbaar te stellen ter dekking van de huisvestingslasten voor een regionale onderwijsvoorziening voor nieuwkomers van 6 – 19 jaar voor de regio Meppel, Staphorst, Westerveld en De Wolden voor een periode van 4 jaar (3 schooljaren).
2. De raad voor te stellen de huurlasten te dekken uit de bestemmingsreserve ontheemden.
3. Deze bijstelling te verwerken in de eerstvolgende in de bestuursrapportage.

Want

1.1 Taalschool draagt bij aan kwalitatief goed onderwijs aan anderstalige kinderen

Het bieden van voldoende onderwijsplaatsen aan anderstalige kinderen valt onder de zorgplicht van de gemeente. Eerder is de ambitie geuit om te streven naar thuisnabij onderwijs voor nieuwkomers binnen de eigen gemeentegrenzen. Hier zijn in het LEA-overleg gesprekken over gevoerd met de Woldense schoolbesturen. Gezien de beperkte omvang van de groep nieuwkomers en de extra zorg, expertise en ondersteuning die deze doelgroep nodig heeft is gebleken dat het onderwijs in De Wolden niet in staat is om het nieuwkomersonderwijs in De Wolden te organiseren en faciliteren. Hiervoor is een sterke regionale onderwijsvoorziening gewenst. Kinderen en jongeren uit gemeente De Wolden zijn voor het nieuwkomersonderwijs georiënteerd op het aanbod in Hoogeveen en Meppel.

Het nieuwkomersonderwijs in Meppel wordt nu versnipperd georganiseerd op verschillende onderwijslocaties, die ook nog eens regelmatig wisselen. In combinatie met het feit dat de schaarse NT2-docenten graag in een groter team met een vaste locatie werken zorgt dat ervoor dat de kwaliteit en continuïteit van het onderwijs onder toenemende druk staat. Gemeente Meppel en de betrokken schoolbesturen zijn voornemens om per 1 augustus 2024 een taalschool te starten. Door het nieuwkomersonderwijs te concentreren op één locatie ontstaat een sterke onderwijsorganisatie die in staat is om nieuwkomerskinderen voor te bereiden op succesvolle integratie in het reguliere onderwijs.

Onderwijs aan anderstalige kinderen vraagt bovendien specifieke expertise, onder meer omdat vluchtelingenkinderen de Nederlandse taal niet machtig zijn en soms traumatische ervaringen hebben meegemaakt. Deze expertise is vaak niet of onvoldoende aanwezig in het reguliere onderwijs. Met het inrichten van een regionale taalschool wordt kennis en expertise gebundeld en beschikbaar voor het reguliere onderwijs. De periode van 3 jaar wordt gebruikt om te onderzoeken of en hoe het nieuwkomersonderwijs op termijn zoveel mogelijk binnen het reguliere onderwijs kan worden vormgegeven.

1.2 Een taalschool voorkomt segregatie in het reguliere onderwijs

Op dit moment is het nieuwkomersonderwijs (NKO) gehuisvest binnen een reguliere basisschool in Meppel. Het risico bestaat dat leerlingen, wanneer zij klaar zijn met het NKO, doorstromen naar de reguliere afdeling van de school. Terwijl het wenselijk is dat zij doorstromen naar het regulier onderwijs in De Wolden. Dit bevordert de spreiding en integratie van anderstalige leerlingen over de verschillende scholen in De Wolden. De gemeente is wettelijk verplicht (Wet Primair Onderwijs) om met het onderwijs te praten over het voorkomen van segregatie en het bevorderen van integratie.

1.3 Een regionale aanpak is toekomstbestendig en sluit aan bij de huidige werkwijze

Het nieuwkomersonderwijs wordt op dit moment al in samenwerking met omliggende gemeenten en het onderwijs georganiseerd. Op 1 januari 2024 gingen 110 anderstalige kinderen naar school in Meppel (5 groepen basisonderwijs, 2 groepen voortgezet onderwijs), waarvan 9 leerlingen afkomstig uit De Wolden.

Herkomst leerlingen die onderwijs volgen in Meppel stand 1 januari 2024 (incl. wachtlijst)			
Gemeente van herkomst	Leerlingen basisonderwijs (NKO)	Leerlingen Voortgezet Onderwijs (ISK)	Totaal
Meppel	34	12	46
Westerveld	16	18	34
Staphorst	17		17
De Wolden	4	5	9
Steenwijkerland	4		4
Totalen	75	35	110

De verwachting is dat het aantal nieuwkomerskinderen de komende jaren toeneemt, onder meer vanwege de recent aangenomen spreidingswet en het feit dat de meeste nieuwkomersvoorzieningen in de regio tegen capaciteitsproblemen aanlopen.

Met een regionale aanpak zorgen we voor een kwalitatief goed onderwijsaanbod voor deze leerlingen, ongeacht de lokale, regionale, landelijke en mondiale situatie van het moment. Zo is het nieuwkomersonderwijs (NKO) in Meppel in 2022 flink opgeschaald door de plotselinge instroom van Oekraïense leerlingen.

1.4 Onderwijshuisvesting in Meppel is geschikt en beschikbaar

Gemeente Meppel heeft samen met de gemeenten uit de regio gekeken naar mogelijk geschikte (school)gebouwen die voldoende capaciteit hebben om alle nieuwkomersonderwijs op één locatie aan te bieden. In Meppel komt per 1 augustus een locatie beschikbaar aan De Werkhorst 36-40. Het gebouw heeft al enkele jaren een onderwijsfunctie. Dat maakt dat het gebouw eenvoudig en zonder ingrijpende aanpassingen ingezet kan worden voor de Taalschool. Het gebouw heeft voldoende capaciteit om de te verwachte groei van het nieuwkomersonderwijs in de komende jaren op te vangen.

2.1 Huisvestingslasten worden gezamenlijk gedragen

Een centrale locatie met een regionale functie is noodzakelijk om dit initiatief te realiseren. Dit brengt huurlasten met zich mee waar de gemeente Meppel slechts beperkt voor gecompenseerd wordt vanuit het Rijk. Daarom worden met de omliggende gemeenten afspraken gemaakt om voor de komende drie jaren de overige huisvestingslasten naar rato van het aantal leerlingen te verdelen. De exploitatielasten van de taalschool komen voor rekening van de schoolbesturen.

2.2 Financiering

Gemeente De Wolden biedt opvang aan mensen die hun thuisland hebben moeten ontvluchten. Het gaat zowel om statushouders, crisisnoodopvang als de opvang van mensen die de oorlog in Oekraïne zijn ontvlucht. Voor de kinderen onder hen is het van

wezenlijk belang dat ze naar school kunnen en zo goed mogelijk kunnen integreren. De behoefte aan een Taalschool komt dan ook direct voort uit de opvang van vluchtelingen in De Wolden en de andere gemeenten. Daarom wordt voorgesteld de huisvestingslasten te dekken uit de beoogde bestemmingsreserve.

2.1 Borging afspraken

Na besluitvorming wordt dit voorstel verder uitgewerkt om afspraken te borgen. Het college van B&W wordt meegenomen in deze ontwikkelingen. De huurovereenkomst wordt per 1 augustus 2024 aangegaan door de gemeente Meppel onder voorbehoud van positieve besluitvorming deelnemende gemeenten. De verdeling van de huurlasten zijn op basis van leerlingaantallen op peildatum 1 januari 2024. Per jaar wordt n.a.v. de leerlingaantallen op 1 januari gekeken of financiële bijstelling nodig is. Hier wordt vooral gekeken naar de onderlinge verdeling tussen de gemeentelijke bijdrages. De verwachting is dat het schoolgebouw over voldoende ruimte beschikt bij eventuele groei.

Maar

1.1 Taalschool idealiter niet of minder nodig

In de meest ideale situatie is een zelfstandige taalschool niet nodig, omdat kinderen een passend onderwijsaanbod krijgen op een reguliere school. De praktijk leert echter dat dit nog niet mogelijk is. In het reguliere onderwijs is nog onvoldoende expertise aanwezig om deze specifieke doelgroep goed te begeleiden. Om die reden wordt de periode van 3 jaar benut om in te zetten op brede expertisedeling en wordt onderzocht in hoeverre de taalschool als zelfstandige voorziening op den duur kan worden afgeschaald.

1.2 Geen aanvullende bekostiging van het Rijk

De gemeente heeft een zorgplicht voor het bieden van voldoende onderwijsplekken aan nieuwkomerskinderen. Het inrichten van een zelfstandige voorziening is echter een keuze. Om die reden is geen sprake van aanvullende bekostiging vanuit het Rijk.

3.1 Besluit bestemmingsreserve

Bij het vaststellen van de jaarrekening 2022 heeft de raad besloten om een bestemmingsreserve ontheemden in te stellen. In mei/juni betreft deze reserve €1.160.000,-.

Het instellen van een bestemmingsreserve en ook een onttrekking doen de bestemmingsreserve is een raadsbevoegdheid. Het college zal daarom in de eerstvolgende bestuursrapportage de raad voorstellen de huurlasten te dekken uit de bestemmingsreserve ontheemden. Voor het onderwijs is het noodzakelijk om zo snel mogelijk duidelijkheid te hebben over de locatie.

4. Leerlingenvervoer

Nieuwkomers zijn veelal afhankelijk van leerlingenvervoer. We hebben binnen de bestaande begroting kosten voor leerlingenvervoer opgenomen. Dit is een openeinderegeling. In de praktijk zal moeten blijken hoe het vervoer voor deze doelgroep gaat lopen en wat daarvan de kosten zijn. Wanneer er extra kosten worden gemaakt voor leerlingenvervoer van nieuwkomers komen we in de decemberbijstelling met een aanvullend voorstel om deze kosten te dekken uit de bestemmingsreserve ontheemden.

Achtergrond

Ook nieuwkomerskinderen hebben recht op onderwijs. Vaak spreken zij geen Nederlands als zij met school starten. Er zijn verschillende mogelijkheden om deze groep leerlingen onderwijs te bieden. Een mogelijkheid is om kinderen meteen op reguliere scholen te laten instromen. Dit is voor de betreffende scholen een (te) grote opgave. Daarom wordt er vaak gekozen om kinderen eerst een jaar naar een nieuwkomersklas te laten gaan. Daar wordt veel aandacht besteed aan de Nederlandse taal. Daarna stromen kinderen alsnog in het reguliere onderwijs in, waar het nog 4-5 jaar duurt voordat zij op hetzelfde taalniveau zitten als hun klasgenoten.

In de gemeente Meppel wordt al lange tijd onderwijs voor nieuwkomers in het primair onderwijs (6-12 jaar) georganiseerd in de vorm van speciale nieuwkomersklassen. In

deze klassen zaten vooral leerlingen uit Meppel, de Wolden en een enkeling uit andere gemeenten, zoals Staphorst en Westerveld. In de loop van 2022 is daarnaast het onderwijs aan Oekraïense vluchtelingen opgezet, waaronder een tijdelijke onderwijsvoorziening voor het voortgezet onderwijs (12-19 jaar) Inmiddels wordt zowel in het nieuwkomersonderwijs voor primair onderwijs als voortgezet onderwijs lesgegeven aan nieuwkomers van allerlei nationaliteiten. De afdeling voor het voortgezet onderwijs wordt een officieel ISK, een internationale schakelklas. Voor dit onderwijs was gemeente Meppel en de omliggende gemeenten tot voor kort afhankelijk van de ISK's in Hoogeveen en Zwolle.

Zowel in Meppel als in omliggende gemeenten wordt het nieuwkomersonderwijs met grote uitdagingen geconfronteerd. Het onderwijs is versnipperd over meerdere locaties, het is moeilijk om voldoende personeel te vinden en in het reguliere onderwijs is de benodigde expertise voor deze specifieke doelgroep, ook wanneer zij klaar zijn met het nieuwkomersonderwijs, vaak nog onvoldoende aanwezig.

Gemeenten en schoolbesturen in de regio Meppel werken daarom samen om het nieuwkomersonderwijs vorm te geven. Inmiddels is iets minder dan de helft van de leerlingen die momenteel onderwijs in Meppel volgt, ook woonachtig in de gemeente. De overige kinderen zijn afkomstig uit omliggende gemeenten.

De schoolbesturen van Promes en VOMEO hebben in de zomer van 2023 een visiedocument opgesteld voor het inrichten van een Taalschool voor de regio Meppel. Daarin wordt voorgesteld om alle onderwijs aan nieuwkomers in het primair en voortgezet onderwijs te concentreren op één locatie. Door meer volume te creëren kan een stabiele, sterke onderwijsorganisatie worden neergezet en ontstaat een breed expertisecentrum voor onderwijs aan anderstalige kinderen. Dit draagt bij aan de kwaliteit en continuïteit van het onderwijs, creëert het een aantrekkelijke werkplek voor de schaarse NT2-docenten (Nederlands als tweede taal-docenten), verbetert de doorstroom naar reguliere scholen en voorkomt segregatie.

De financiële gevolgen zijn

De financiële middelen worden niet rechtstreeks aan het onderwijs overgemaakt maar dit zal gebeuren op basis van een samenwerkingsconvenant welke nog uitgewerkt moet worden.

Er wordt rekening gehouden met een jaarlijkse indexatie van de huurprijs van 2%, voor het eerst per 1 augustus 2025.

Gemeente Meppel gaat de huurovereenkomst aan met de eigenaar van het pand aan de Werkhorst 36-40 te Meppel. De huurlasten worden gezamenlijk gedragen door de deelnemende gemeenten. De exploitatielasten worden in rekening gebracht bij de uitvoerende schoolbesturen. De huurlasten voor De Wolden zijn als volgt opgebouwd:

Een totaalbedrag van €49.000,- ter dekking van de huisvestingslasten van de taalschool voor een periode van 3 schooljaren: 2024-2025, 2025-2026 en 2026-2027.

2024:

Bijdrage: €20.000,-

Bestaande uit: €5000,- huurlast vanaf 1 augustus 2024 en €15.000,- eenmalige investering.

2025:

Bijdrage: €11.000,-

2026:

Bijdrage: €11.000,-

2027:

Bijdrage: €7000,- voor de periode januari t/m juli 2027.

Wanneer er extra kosten worden gemaakt voor leerlingenvervoer van nieuwkomers komen we in de decemberbijstelling met een aanvullend voorstel om deze kosten te dekken uit de bestemmingsreserve ontheemden.

Alternatieven

De Wolden kan ervoor kiezen om geen regionale taalschool te ondersteunen, maar het onderwijs te verzorgen op de manier zoals dat tot nu toe is gebeurd. Hierbij wordt uitgegaan van incidentele opvang van nieuwkomers maar de verwachting is dat we de komende jaren rekening dienen te houden met een structurele toestroom van nieuwkomers. Aangezien de schoolbesturen in De Wolden hebben aangegeven dit niet te kunnen faciliteren/organiseren zijn we als gemeente aangewezen op de taalscholen in Hogeveen en Meppel.

Participatie

Het proces wordt begeleid door een ambtelijke werkgroep bestaande uit gemeente Meppel, Staphorst, Westerveld en De Wolden. De uitdagingen en de visie rondom de toekomst van het nieuwkomersonderwijs is gedeeld en besproken met de bestuurlijke portefeuillehouders onderwijs van de verschillende gemeenten en de bestuurders van het onderwijs zijnde Stichting Promes en VOMEIO.

Het betrekken en informeren van leerlingen en ouders wordt verzorgd vanuit het onderwijs.

Communicatie

Gemeenteraad wordt geïnformeerd via bijgevoegde brief. Zodra besluit is genomen worden betrokken gemeenten en schoolbesturen geïnformeerd.

Bijlagen

- Berekening kostenverdeling taalschool
- Raadsbrief